

О.П. Славкова, д. е. н., доцент, Сумський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ ПРИДБАНОЇ У ЛІЗИНГ

Стаття присвячена висвітленню проблемних питань щодо обліку сільськогосподарської техніки придбаної у лізинг, огляду основних переваг та недоліків таких операцій. Проведено аналіз нормативного забезпечення обліку основних засобів сільськогосподарських підприємств, їх оцінки, постановки на баланс підприємства. Надано рекомендації щодо організації первинного обліку, наведено основні кореспонденції рахунків щодо обліку у орендодавця.

Ключові слова: лізинг, облік, сільськогосподарська техніка, лізингодавець, лізингоотримувач.

Постановка проблеми. Розвиток агробізнесу є однією з пріоритетних задач нашої країни. Недостатність обігових коштів ставить перед аграріями питання щодо залучення альтернативних джерел фінансування для розвитку бізнесу, одним з важливих елементів якого є наявність основних засобів виробництва. Але на жаль на сьогоднішній день техніка, яка використовується в невеликих підприємствах аграрного бізнесу є застарілою та потребує оновлення.

Так, за даними обстежень, в Україні, в середньому 30% сільськогосподарської техніки невеликих сільськогосподарських підприємств застаріла і потребує заміни, 10% сільськогосподарських виробників мають понад 70-80% техніки, яка потребує заміни.

Одним з альтернативних джерел оновлення техніки є передача її в лізинг. Відомо, що економічною основою лізингу є залучення та вигідне вкладення капіталу. А передумовою для виникнення лізингових операцій в аграрному секторі фахівці вважають природне протиріччя, яке виникає у комерційних відносинах між виробниками сільськогосподарської техніки й обладнання та підприємствами споживачами цієї продукції. Виробник агротехніки намагається продавати свою продукцію по передоплаті, яка відбувається за кілька місяців до випуску продукції,

що дозволяє йому не вкладати власні чи залучені кошти у сировину, комплектуючі та енергоресурси – все те, з чого складається собівартість виробленої продукції. Споживач навпаки намагається придбавати необхідні для своєї виробничої діяльності дорогі товари на умовах відстрочення та розстрочки платежів. На тлі цих, здавалося б взаємовиключних інтересів, виникає підстава для роботи лізингових компаній, які беруть на себе фінансові витрати: залучають банківські кредити і отримані кошти вкладають у лізингові операції. В результаті завод виробник отримує передоплату за свою продукцію, а підприємство споживач отримує на умовах фінансової оренди необхідне йому устаткування, за яке розраховується відповідно до графіка лізингових платежів протягом декількох місяців або років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних дослідників проблеми обліку лізингових операцій можна назвати Боринця С.Я.[2], Боримську К.П.[1], Горбатенко О. А.[3], Науменкову С. В.[9], Шелудько В. М.[15], Ярошевич Н.Б.[16] та багатьох інших.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження проблеми методології обліку лізингових операцій, вивчення його особливостей, виявлення проблем та розробка рекомендацій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правову основу обліку лізингових операцій складають: норми Глави 58 Цивільного кодексу України[14], Закон України «Про фінансовий лізинг» №723/97 ВР від 16.12.1997 року[13], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року N 996-XIV[12], П(С)БО 7 «Основні засоби» [11], П(С)БО 14 «Оренда»[10], Податковий кодекс України[9]. Крім того, Україна приєдналася до Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг та з 01 липня 2007 року її положення також є чинними для України[6].

Поєднуючи фінансове та товарне кредитування, лізинг має переваги, які забезпечують його конкурентоспроможність на світових ринках, але й низку недоліків як і всі фінансові механізми.

До основних переваг лізингу можна віднести:

- лізинг використовується як вид фінансування, який дає змогу придбавати основні засоби не обмежуючи можливості лізингоодержувача в банківському кредитуванні;
- лізинг в більшості випадків не передбачає додаткового забезпечення з боку лізингоодержувачу;
- класичні лізингові операції передбачають відсутність або невеликий розмір авансового платежу та фіксовані розміри наступних лізингових платежів;
- договір лізингу може передбачати додаткові види фінансування;
- лізинг більш гнучка порівняно з банківським кредитуванням форма фінансування;
- лізинг є більш оперативним порівняно з банківським кредитуванням;
- лізинг передбачає як викуп майна так і його повернення;
- лізинг може передбачати надання лізингоодержувачу додаткових послуг, пов'язаних з предметом лізингу.

До основних недоліків можна віднести:

- складна організація лізингової угоди через значну кількість учасників;
- на підготовку лізингової угоди потрібно більше часу, ніж на підготовку контракту на купівлю;
- вищі адміністративні витрати, що можуть вирівняти лізинг з звичайним кредитом;
- лізингові операції мають специфічні ризики: фінансові, несплати платежів, проектні, майнові, пошкодження та неповернення предмета лізингу;
- вартість лізингу є вищою, ніж позики, оскільки ризики зносу устаткування лягають на лізингодавця [3, 16].

Слід зазначити, що мінімізувати ризики за лізинговими операціями, або повністю їх виключити можливо, для цього потрібно ретельно зважити згоду на надання лізингу, провести комплексний аналіз лізингоотримувача, розробити графік грошових надходжень, але багато з науковців вважають, що лізингові схеми мають понижений ступінь ризику[9].

Незважаючи на об'єктивні обставини, які склалися в економіці України, враховуючи необхідність оновлення техніки, підприємства виділяють кошти на придбання основних засобів. Так, у Сумській області в 2013 році було придбано 825 одиниць техніки загальною вартістю 442 млн. грн., а в 2014 році 622 одиниці на загальну суму 507 млн. грн.

Розглядаючи придбання техніки сільськогосподарськими підприємствами Сумської області можна сказати, що з придбаної техніки в 2014 році 58% - це техніка іноземного виробництва, причому по таким позиціям як обладнання для утримання ВРХ – 100%, обладнання для зберігання та переробки молока – 100%, зернозбиральні комбайни та жнивварки – 92%, трактори та посівна техніка – 71% (таблиця 1).

Таблиця 1

Інформація про придбання техніки сільськогосподарськими підприємствами
Сумської області у 2013-2014 роках

Найменування техніки і обладнання	2013		2014		січень-грудень місяць 2014 року до січня-грудня 2013 року	
	од.	тис.грн.	од.	тис.грн.	од.	тис.грн.
Трактори	167	109384,8	131	93641,78	-36	-15 743
Зернозбиральні комбайни	45	77056,5	35	78294,5	-10	1 238
Жнивварки	28	7954,8	45	17982,6	17	10 028
Кормозбиральні комбайни	5	3281,8	3	3074	-2	-208
Косарки	11	695,6	8	294,8	-3	-401
Кукурудозбиральна техніка	1	160	1	495	0	335
Посівна техніка	73	40430,2	57	38457,9	-16	-1 972
Грунтообробна техніка	142	29567,46	94	192549,36	-48	162 982
Машини для внесення добрив	18	1546,7	17	1750,7	-1	204
Обприскувачі	28	25840	26	20521,2	-2	-5 319
Доїльне обладнання	5	279,1	8	246	3	-33
Обладнання для зберігання та переробки молока	0	0	2	189,4	2	189
Обладнання для утримання ВРХ	13	12343,7	13	281,4	0	-12 062
Обладнання для кормоприготування	5	1273,2	3	521,9	-2	-751
Поливна техніка	4	2278,8	3	521,9	-1	-1 757
Автомобілі вантажні	32	10843,71	34	17269	2	6 425
Інша техніка	248	119207,02	143	41876,049	-105	-77 331
В С Ь О Г О :	825	442 143,4	622	507 551,6	-203	65 408,2

Джерело: оперативні дані Департаменту сільського господарства Сумської ОДА

Аналізуючи таблицю можна сказати, що не було придбано техніки для свинарства, птахівництва, забійних цехів, переробки м'яса, овоче- та фруктосховищ, переробки овочів та фруктів, бурякозбиральної техніки.

Таким чином можна сказати, що незважаючи на недоліки лізингу та зниження підприємницької активності сільськогосподарські виробники користуються даним фінансовим механізмом.

Отримана в лізинг сільськогосподарська техніка в бухгалтерському обліку відноситься до основних засобів, які являються активами підприємства і відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року N 996-XIV активи це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому[12].

Важливим питанням обліку лізингових операцій є визначення об'єкту обліку. Об'єкт основних засобів - це: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством [12].

Нормативною базою організації обліку лізингових операцій служить положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда». Відповідно до цього документу лізингоодержавач відображає об'єкт оренди в обліку як актив і одночасно як зобов'язання за найменшою на початок строку оренди оцінкою - справедливою вартістю активу або теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів а також нараховує на даний об'єкт амортизацію[10].

В відповідності до П(С)БО 14 «Оренда» період очікуваного використання об'єкта фінансової оренди є строк корисного використання або коротший з двох

періодів строк оренди чи строк корисного використання в залежності від лізингової угоди. Витратами орендаря є різниця між сумою мінімальних орендних платежів та вартістю об'єкта фінансової оренди. Такі витрати відображаються в бухгалтерському обліку і звітності в сумі, що відноситься до звітного періоду затрати орендаря на поліпшення об'єкта фінансової оренди (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо) включаються до вартості об'єкта фінансової оренди.

Важливим питанням є нарахування амортизації об'єкта фінансової оренди, який регламентується П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» відповідно до якого амортизація об'єкта фінансової оренди нараховується орендарем протягом періоду очікуваного використання активу. Об'єкт операційної оренди відображається орендарем на позабалансовому рахунку бухгалтерського обліку за вартістю, указаною в угоді про оренду [11].

Враховуючи джерела надходження, форми та методики ведення, бухгалтерський облік придбаних основних засобів відрізняється так, в випадку отримання основних засобів за власні кошти та за рахунок кредитів банку, право власності набувається підприємством після оформлення договору купівлі-продажу. В випадку придбання в лізинг, право власності набувається при закінченні договору лізингу та оформлення договору передачі майна лізингоотримувачу.

При оформленні надходження на підприємство основних засобів, отриманих у лізинг, складається акт приймання-передачі лізингового майна, яким засвідчується фактичне прийняття об'єкта договору лізингу, його монтаж та прийняття до експлуатації засобів без претензій до виробника (ОЗ - 1 або ОЗСГ-1) в двох примірниках. Один примірник акту з відповідною первинною технічною документацією передається лізингоотримувачу, другий залишається у лізингодавця.

Для вдосконалення обліку такого виду техніки, на нашу думку, необхідно ці засоби виділяти в окрему картотеку та внести зміни у формування інвентарної картки та Акта приймання-передачі основних засобів, які б відображали особливості даного виду активів: додатково вказувати реквізити лізингової угоди, а саме початок та закінчення лізингового договору для контролю за термінами лізингової угоди.

Найкраще такі зміни внести в інформаційній системі обліку, наприклад «1С: Підприємство 8.2», шляхом додавання відповідного реквізиту, що дозволить контролювати закінчення лізингової угоди та вчасно оформити передачу лізингового майна лізингодавцю чи передачу права власності майна, яке оформили у лізинг.

Таблиця 2

Відображення в обліку операцій з фінансового лізингу в орендаря

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Отримано у фінансовий лізинг основні засоби	152	531
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	531
3	Введено в експлуатацію об'єктосновних засобів	10	152
4	Нараховано лізинговий платіж (в частині погашення вартості)	531	611
5	Перераховано лізинговий платіж в частині погашення вартості (частина винагороди лізингодавця)	611	311
6	Нараховано лізинговий платіж (в частині винагороди лізингодавця)	952	684
7	Перераховано лізинговий платіж в частині винагороди лізингодавця	684	311
8	Нараховано амортизацію	23, 91	131
9	Віднесено суму винагороди лізингодавця на фінансовий результат	792	952
10	Повернуто об'єкт основних засобів лізингодавцю	377	712
11	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	712	641
12	Списано знос основних засобів	131	10
13	Переведено об'єкт основних засобів в групу вибуття	286	10
14	Списано залишкову вартість	943	286
15	Проведено взаємозалік заборгованості	531	377

Висновки. Таким чином, світовий досвід свідчить, що незважаючи на деякі недоліки, лізинг є одним із ефективних методів інвестування, який дає змогу без різкої фінансової напруги підприємства забезпечити формування матеріально-технічної бази, та найпрогресивніших методів матеріально-технічного забезпечення. Щодо лізингу в Україні, то здійснивши моделювання переваг лізингової угоди перед кредитом на основі дисконтованих витрат та розглянувши переваги та недоліки

лізингових послуг можна стверджувати, що за державної підтримки, лізинг в Україні може стати дієвим інноваційним інструментом модернізації економіки і бути альтернативою банківському кредиту.

Список використаних джерел.

1. Боримська К.П., Кирик Т.В. Документування операцій лізингового процесу на вітчизняних підприємствах / Т.В. Кирик, К.П. Боримська // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. - Вип. 4 (47). – С. 148-154.
2. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : [підручник.] / С.Я. Моринець - 5-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 583 с.
3. Горбатенко О.А. Проблеми та перспективи розвитку лізингових відносин в Україні / О.А. Горбатенко // Фінанси України. – 2012. - №13. – С.123-126.
4. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Назва з екрану.
5. Конвенція про міждержавний лізинг Подання на ратифікацію від 28.04.1999, підстава 713-99-п. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_179. – Назва з екрану.
6. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг (укр/рос) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_263. – Назва з екрану.
7. Любива В. Б. Ринок лізингових послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : file:///localhost/G:/Лизинг/РИНОК%20ЛІЗИНГОВИХ%20ПОСЛУГ%20В%20УКРАЇНІ_%20ПРОБЛЕМИ%20ТА%20ПЕРСПЕКТИВИ%20РОЗВИТКУ,%20LEASING%20MARKET%20IN%20UKRAINE_%20PROBLEMS%20AND%20PROSPECTS%20_%20В.%20Б.%20Любива,%20В.%20В.%20Lyubiva%20_%20Ефективна%20економіка%20№%206,%202013.mht. – Назва з екрану.
8. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг [Текст]/ С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. - К. : Знання, 2010. - 532 с.
9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрану.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 "Оренда" Затверджено Наказом Міністерства фінансів України N 92 від 27.04.2000 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>. – Назва з екрану.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від N 181 28.07.2000ВР. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>. – Назва з екрану.
12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16 липня 1999 року N 996-XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу :<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з екрану.
13. Про фінансовий лізинг. Закон України від 16 грудня 1997 року N 723/97- ВР. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>. – Назва з екрану.
14. Цивільний кодекс України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрану.
15. Шелудько В. М. Фінансовий ринок [Текст] : навч. посіб. / В.М. Шелудько. - К.: Знання, 2008. - 535 с.
16. Ярошевич Н.Б. Переваги та недоліки лізингу як виду кредитування засобів виробництва в Україні / Ярошевич Н.Б.// Збірник науково-технічних праць Наукового вісника НЛТУ України. - 2009. - Вип.19.5. - С.241-246.

Славкова О.П.

ПРОБЛЕМЫ УЧЕТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ТЕХНИКИ ПРИОБРЕТЕННОЙ В ЛИЗИНГ

Статья посвящена освещению проблемных вопросов по учету сельскохозяйственной техники приобретенной в лизинг, обзора основных преимуществ и недостатков таких операций. Проведен анализ нормативного обеспечения учета основных средств сельскохозяйственных предприятий, их оценки, постановки на баланс предприятия. Даны рекомендации по организации первичного учета, приведены основные корреспонденции счетов по учету у арендодателя.

Ключевые слова: лизинг, учет, сельскохозяйственная техника, лизингодатель, лизингополучатель.

O.P. Slavkova

ACCOUNTING ISSUES OF AGRICULTURAL MACHINERY PURCHASED IN LEASING

The article is devoted to coverage of problem issues on accounting of agricultural machinery purchased in leasing, reviews the main advantage and disadvantages of such operations.

The analysis of regulatory support of agricultural enterprises fixed assets accounting, their valuation and entering of asset on a company's books was carried out. Recommendations on the organization of primary accounting are given, the basic correspondence of accounts on the accounting of the lessor are represented.

Keywords: leasing, accounting, agricultural machinery, lessor, lessee

Відомості про автора

а) Славкова Олена Павлівна;

б) д.е.н., доцент;

в) Сумський НАУ, завідувач кафедрою бухгалтерського обліку;

г) 40021, м.Суми, вул. Г.Кондратьєва, 160;

д) +380509354287, Slavkova_sum@yahoo.co.uk